

Security Council

Distr.: General
4 October 2019

Original: English

Misija privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu

Izveštaj Generalnog sekretara

I. Uvod i prioriteti Misije

1. Ovaj izveštaj podnosi se u skladu s Rezolucijom Saveta bezbednosti [1244 \(1999\)](#), na osnovu koje je Savet uspostavio Misiju privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) i od mene zatražio da u redovnim intervalima izveštavam o sprovođenju njenog mandata. Izveštaj obuhvata aktivnosti UNMIK-a i dešavanja koja se odnose na period od 16. maja do 15. septembra 2019.

2. Prioriteti Misije ostaju unapređenje bezbednosti, stabilnosti i poštovanja ljudskih prava na Kosovu i u regionu. U daljem ostvarivanju svojih ciljeva, UNMIK nastavlja konstruktivno angažovanje sa Prištinom i Beogradom, sa svim zajednicama na Kosovu i sa regionalnim i međunarodnim akterima. Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i Kosovske snage (KFOR) nastavljaju da izvršavaju svoje uloge u okviru Rezolucije [1244 \(1999\)](#) Saveta bezbednosti. Misija Evropske unije za vladavinu prava (EULEKS) i dalje je prisutna na Kosovu u skladu sa predsedničkim saopštenjem Saveta bezbednosti od 26. novembra 2008. ([S/PRST/2008/44](#)) i mojim izveštajem od 24. novembra 2008. godine ([S/2008/692](#)). Agencije, fondovi i programi Ujedinjenih nacija blisko saraduju sa Misijom.

II. Ključna politička i bezbednosna dešavanja

3. Ovaj izveštajni period obeležila je ostavka premijera Kosova, Ramuša Haradinaja, 19. jula. Kao glavni razlog, Premijer je naveo poziv za saslušanje koji je dobio od Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva, i razjasnio da će nastaviti da obavlja svoju funkciju do formiranja nove vlade. Dana 5. avgusta, u odgovoru na zahtev predsednika Kosova, Hašima Tačija, da se predloži novi kandidat za premijera, predsednik Skupštine Kosova je saopštio da vladajuća koalicija, koju čine Demokratska partija Kosova, Alijansa za budućnost Kosova, Socijaldemokratska inicijativa Kosova, Nova alijansa za Kosovo i Srpska lista, neće nastaviti da radi pod novim premijerom. Usledilo je raspuštanje Skupštine, 22. avgusta, a zatim i saopštenje Predsednika Kosova da će prevremeni parlamentarni izbori biti održani 6. oktobra.

4. Dana 10. septembra, Centralna izborna komisija potvrdila je 25 političkih subjekata za učešće na parlamentarnim izborima (20 političkih stranaka, od kojih tri predstavljaju kosovske Srbe, četiri predizborne koalicije, od kojih jedna predstavlja

kosovske Srbe, i jednog nezavisnog kandidata). Do danas, sledeće registrovane političke stranke i koalicije saopštile su svoje kandidate za premijera: Aljbin Kurti iz Pokreta za samoopredeljenje (Vetëvendosje), Vjosa Osmani iz Demokratskog saveza Kosova, Kadri Veselji iz Demokratske partije Kosova, Ramush Haradinaj ispred koalicije između Alijanse za budućnost Kosova i Socijaldemokratske stranke Kosova, i Fatmir Ljimaj ispred koalicije Socijaldemokratske inicijative Kosova i Nove alijanse za Kosovo. Izborne liste svih potvrđenih političkih subjekata ispunile su i potrebnu zastupljenost žena od 30 odsto, kako je propisano Zakonom o opštim izborima. Dana 9. septembra, Centralna izborna komisija donela je naredbu da će se tokom glasanja priznavati samo lične isprave izdate od strane kosovskih organa. Srpska lista se usprotivila ovoj naredbi, jer se njom krši Zakon o opštim izborima, i uložila je žalbu Izornoj komisiji za predstave i žalbe. Komisija je podržala naredbu, nakon čega je Srpska lista poslala žalbu Vrhovnom sudu. Vrhovni sud nije doneo odluku u vreme pisanja ovog izveštaja.

5. Nakon ostavke Premijera, međunarodni akteri su naglasili važnost nastavka dijaloga s Beogradom čim nova vlada bude osnovana. Međutim, stalne tenzije između Beograda i Prištine nastavile su da narušavaju izgled za nastavak dijaloga, čime je ponovo oživljena zabrinutost za sveukupnu stabilnost situacije na terenu. Kako su Beograd i Priština ostali čvrsto na svojim pozicijama u pogledu uslova pod kojima bi dijalog mogao da bude nastavljen, došlo je do još jedne kontroverze vezane za navodno odbijanje kosovske policije da dozvoli onima koji imaju srpske pasoše da uđu na Kosovo, što je izazvalo proteste Beograda.

6. Dana 13. avgusta, vlade Francuske, Nemačke, Italije, Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Severne Irske i Sjedinjenih Američkih Država donele su zajedničko saopštenje kojim pozivaju Prištinu i Beograd da izbegavaju postupke koji sprečavaju nastavak dijaloga. Zahtevale su od prištinskih organa da ukinu tarife od 100 odsto na robu iz Srbije i Bosne i Hercegovine, koje su na snazi od novembra 2018, a od organa u Beogradu da prekinu “kampanju za opoziv priznanja Kosova”. U drugom zajedničkom saopštenju, izdatom u Prištini 30. avgusta, naglašena je potreba prevazilaženja populističke i nacionalističke retorike, kao i da naredna vlada treba da ima fleksibilnost u pregovorima i sposobnost da artikuliše pozitivnu viziju svog budućeg odnosa sa Beogradom.

7. U međuvremenu, 27. juna, Ustavni sud Kosova proglasio je neustavnim mandat i nadležnosti pregovaračkog tima Prištine za dijalog s Beogradom, osnovanog u decembru 2018. Usledila je ostavka kopredsedavajućih i članova tima. Sud je zaključio da je “zastupanje spoljne politike odgovornost ustavnih institucija” i da se ovlašćenja za postizanje međunarodnog sporazuma ne mogu preneti sa ustavnih institucija na “posebne mehanizme” kao što je pregovarački tim. Iako pregovaračku poziciju Prištine tek treba da utvrdi nova vlada pošto bude oformljena, političke stranke u Prištini, u svojim pozicioniranjima pred izbore, zagovarale su uvozu tarifu od 100 odsto, a neke su čak predlagale i snažniju “politiku reciprociteta” prema Beogradu, između ostalog i u oblasti trgovine. Predsednik Srbije, Aleksandar Vučić, je u odgovoru na to izrazio sumnju u skoriji nastavak dijaloga i ponovio stav Beograda da se neće vratiti za pregovarački sto sve dok Priština ne ukine takse.

8. Nakon najave novog rukovodstva institucija Evropske unije u julu 2019, politički lideri u Prištini iznova su potvrdili svoju posvećenost evropskoj perspektivi Kosova. Premijer je takođe iskoristio priliku da potvrdi svoj stav da bi dijalog s Beogradom trebalo da dovede do sporazuma o uzajamnom priznanju “unutar postojećih granica”. Tokom učešća na Samitu Zapadnog Balkana, u okviru Berlinskog procesa, koji je održan od 3. do 5. jula u Poznanju, u Poljskoj, Premijer je naglasio složenost trgovinskih odnosa sa Beogradom, zastupajući stav da se oni ne mogu razmatrati odvojeno od dijaloga koji se vodi pod okriljem Evropske unije. Premijer

Srbije, Ana Brnabić, je u odgovoru na to izrazila sumnju u spremnost Kosova da nastavi dijalog i istakla da ishod procesa dijaloga ne može biti unapred definisan.

9. Pre svog raspuštanja, 22. avgusta, Skupština Kosova je ratifikovala sporazum o finansijskoj pomoći Evropske unije preko Instrumenta za predpristupnu pomoć, kojim se predviđa podrška demokratiji i dobrom upravljanju, u skladu sa evropskim programom reformi na Kosovu, kao i usklađivanju vladavine prava i osnovnih prava na Kosovu sa evropskim standardima. Ratifikacija je usledila nakon što je krajem maja objavljen izveštaj Evropske komisije o Kosovu za 2019, u kojem je uvažen napredak Prištine u oblasti vladavine prava i reformi javne uprave, dok se borba Kosova protiv korupcije i organizovanog kriminala u izveštaju i dalje ocenjuje da je u "ranoj fazi". Tokom ovog izveštajnog perioda, predstavnici međunarodne zajednice u Prištini nastavili su da izražavaju zabrinutost zbog političkog uticaja na naimenovanja na visokim položajima u nezavisnim institucijama na Kosovu.

10. U jutro 28. maja, kosovska policija je sprovela operaciju protiv osumnjičenih za krijumčarenje i organizovani kriminal na različitim lokacijama na severu Kosova. Operacija je izvršena po nalogu Osnovnog suda u Prištini i nakon istrage Policijskog inspektorata Kosova u vezi sa povredama dužnosti kosovskih policijskih službenika. Prema navodima Policijske službe Kosova, došlo je do hapšenja 29 osumnjičenih, među kojima 19 lokalnih policijskih zvaničnika. Dvojica policijskih službenika i oko 10 civila je povređeno u toku ove operacije. Pored toga, dva člana osoblja UNMIK-a, jedan međunarodni i jedan lokalni civilni službenik, uhapšeni su i pritvoreni od strane kosovskih organa zbog navodnog ometanja policijske operacije na dve odvojene lokacije u opštini Zubin Potok. Važeći imunitet osoblja od hapšenja i pritvaranja i od sudskog procesa nije poštovan. Moj specijalni predstavnik je izdao saopštenje u kojem je ukazao na to i pozvao da pritvoreni službenici UNMIK-a odmah budu oslobođeni, apelujući na sve aktere da se pridržavaju načela vladavine prava. Oba službenika UNMIK-a su nakon toga bili oslobođeni. Tokom njihovog hapšenja i zadržavanja u pritvoru, obojica su pretrpeli teške povrede koje su zahtevale hospitalizaciju. Međunarodni službenik je lečen u lokalnim bolnicama, a zatim prebačen u bolnicu u Beogradu. Kosovski organi su ga proglasili "personom non grata", što je doktrina koja se ne može primenjivati na osoblje Ujedinjenih nacija. Lokalni član osoblja, sa još petoricom okrivljenih, izveden je pred Osnovni sud u Mitrovici, 29. maja, na raspravu u vezi sa zadržavanjem u pritvoru. Sud je naredio da odmah budu oslobođeni, uz obrazloženje da je njihovo dalje zadržavanje u pritvoru na zahtev Osnovnog tužilaštva neosnovano. Lokalni član osoblja je vraćen u Medicinski centar u Severnoj Mitrovici tog istog dana, gde je ostao do 3. juna radi daljeg lečenja. U avgustu, Osnovno tužilaštvo u Mitrovici proširilo je istragu protiv osmoro lica, uključujući dvojicu službenika UNMIK-a, zbog učestvovanja u masi koja je počinila krivično delo huliganstva. Na kraju ovog izveštajnog perioda, sudski postupak protiv dvojice službenika UNMIK-a je i dalje trajao, uprkos ponovnim potvrdama imuniteta. Moj specijalni predstavnik je imenovao ad-hok istražni tim u julu, koji je sačinjen od stručnjaka Ujedinjenih nacija van UNMIK-a iz oblasti prava, istražnog rada i bezbednosti, kako bi utvrdili sve činjenice u vezi sa ova dva incidenta u kojima su uhapšena i pritvorena dva službenika UNMIK-a. Istražni tim je boravio na području misije kako bi prikupio informacije i sastao se sa svim dotičnim stranama. U vreme sastavljanja ovog izveštaja, istraga nije bila završena. Organi države članice, na čijeg se državljanina ovo odnosi, takođe su pokrenule istragu na državnom nivou.

11. Za vreme ovog izveštajnog perioda bilo je više incidenata uperenih protiv verskih objekata i grobalja. Nepoznati počinioci vandalizovali su srpsku pravoslavnu crkvu u opštini Prizren, 28. maja, kao i džamiju u opštini Uroševac, 18. juna. Dana 13. jula, nepoznati počinioci su oštetili 19 nadgrobni ploča na srpskom groblju u gradu Lipljanu. Dana 4. avgusta, 15 muslimanskih nadgrobni spomenika je demolirano u Prištini. Ove incidente istražuje Kosovska policijska služba.

Međunarodni akteri, uključujući mog specijalnog predstavnika, osudili su skrnavljenje nadgrobnih spomenika i pozvali na organe reda i zakona da obezbede brzu istragu i da odgovorne privedu pravdi.

12. Misija je nastavila, u koordinaciji sa timom Ujedinjenih nacija na Kosovu i međunarodnim partnerima, da prati proces reintegracije 110 osoba (74 dece, 32 žene i 4 muškarca) koji su se na Kosovo vratili iz Sirijske Arapske Republike u aprilu 2019. Ovo 74 dece i dalje živi sa svojim rođacima. Dana 26. jula, Osnovni sud u Prištini produžio je kućni pritvor za 24 repatrirane žene, osumnjičene za učestvovanje u terorističkim grupama. Dana 3. septembra, jednoj od njih je izrečena uslovna kazna od dve i po godine zatvora. Od preostalih osam žena, njih četiri moraju da se redovno javljaju policiji, dok su ostale četiri oslobođene kazne kućnog pritvora. Četvorica muškaraca su i dalje u pritvoru u zatvoru visokog rizika dok traje istraga. Prema navodima nadležnih organa, svi povratnici su primili odgovarajuću medicinsku negu, pri čemu je utvrđeno da većina dece pati od post-traumatskog stresnog poremećaja.

13. U odvojenom dešavanju, 30. avgusta, Osnovni sud u Prištini izrekao je jednoj osobi kaznu od šest meseci zatvora zbog postavljanja terorističkog sadržaja na društvenim medijima. Dana 4. septembra, Osnovni sud u Prištini osudio je šestoro lica (pet muškaraca i jednu ženu) optuženih za terorizam i izrekao im kaznu od ukupno 25 godina i devet meseci zatvora. Specijalno tužilaštvo Kosova je, kako se navodi, optužilo šest osoba za pokušaj osnivanja terorističkih grupa na Kosovu, u Severnoj Makedoniji i Albaniji, i za navodno planiranje terorističkih napada na većinski srpske oblasti i protiv kosovskih snaga. Optuženi su uhapšeni krajem juna 2018. na Kosovu, nakon zajedničke operacije međunarodne policije. Dana 12. septembra, Osnovni sud u Prištini osudio je još jednu osobu na 20 meseci zatvora za postavljanje terorističkog sadržaja na društvenim medijima. On je takođe osuđen za korišćenje društvenih mreža radi slanja pretećih poruka Premijeru Kosova.

III. Sever Kosova

14. Dana 19. maja, održani su vanredni izbori za gradonačelnike u Severnoj Mitrovici, Zubinom Potoku, Leposaviću i Zvečanu, na kojima je Srpska lista osvojila preko 90 odsto glasova u sve četiri opštine na severu Kosova. Izostanak ostalih političkih stranaka kosovskih Srba sa izbora navelo je predstavnike Francuske, Nemačke, Italije, Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih država da izdaju zajedničko saopštenje 20. maja, u kojem su se pozvali na ozbiljnu zabrinutost koju je Misija Evropske unije za praćenje izbora izrazila 2017. povodom zastrašivanja u mnogim krajevima na Kosovu naseljenim Srbima, posebno onog uperenog protiv političkih stranaka koje nastupaju protiv Srpske liste. U saopštenju je istaknuto da su ovi i ostali izborni nedostaci, naime nedostatak ažuriranih biračkih spiskova i jasnih izbornih procedura, ostali nerešeni, što je dovelo do ograničenog izbornog nadmetanja i sužene političke participacije. Četiri izabrana gradonačelnika preuzela su dužnost 19. juna, a skupštine opština su nastavile redovna zasedanja nedelju dana kasnije, skoro šest meseci nakon obustave rada zbog tarife od 100 odsto koju su nametnuli organi u Prištini. U znak protesta protiv uvoznih dažbina Prištine, 1. i 2. jula, u četiri severne opštine nisu radile prodavnice i privatna preduzeća kojima upravljaju kosovski Srbi.

IV. Normalizacija odnosa između Beograda i Prištine

15. Tokom perioda razmotrenog u ovom izveštaju, nisu održavani sastanci na visokom nivou između Beograda i Prištine u okviru dijaloga pod okriljem Evropske unije. Shodno tome, nije bilo napretka u naporima da se sprovedu postojeći sporazumi niti da se konstruktivno deluje u dijalogu za normalizaciju odnosa. Sastanak u Parizu

planiran za početak jula, kao nastavak sastanka lidera Zapadnog Balkana održanog krajem aprila (S/2019/461, stav 15), bio je otkazan.

16. Na nezvaničnom sastanku ministara spoljnih poslova Evropske unije, uz učešće zvaničnika Zapadnog Balkana, održanom u Helsinkiju, 30. avgusta, Visoka predstavnica Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost i potpredsednica Evropske komisije, Federika Mogherini, ponovo je istakla važnost blagovremenog nastavka razgovora Beograda i Prištine. Sa svoje strane, Komesar za Evropsku dobrosusedsku politiku i pregovore o proširenju, Johannes Han, pozvao je obe strane da izbegavaju jednostrane postupke koji narušavaju normalizaciju odnosa.

V. Povratak, pomirenje, kulturno nasleđe i odnosi između zajednica

17. Tokom ovog izveštajnog perioda, Kancelarija Visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) zabeležila je 31 dobrovoljni povratak pripadnika nevećinskih zajednica koji su bili raseljeni na Kosovu ili van Kosova. Među povratnicima je bilo 19 žena i 12 muškaraca (25 Srba, 5 Roma i 1 Albanac). Ovim je broj raseljenih lica iz nevećinskih zajednica koja su našla trajno rešenje na Kosovu od 2000. doveden do 28.185, od kojih su 13.834 žene i 14.351 muškarac (12.004 Srba, 7.581 Egipćanin i Aškalija, 3.935 Roma, 1.875 Bošnjaka, 1.464 Goranaca, 1.282 Albanaca, 21 Crnogorac, 19 Turaka i 4 Hrvata). Preostala su 16.193 raseljena lica na Kosovu (7.479 žena i 9.714 muškaraca), kao i 69.627 osoba sa potrebama vezanim za raseljenje u celom regionu zapadnog Balkana, od približno 200.000 raseljenih lica s Kosova koji žive u regionu, većina njih u Srbiji.

18. Vlada Kosova, uz podršku OEBS-a i UNHCR-a, obezbedila je obuku za 40 opštinskih zvaničnika iz prizrenskog, prištinskog i gnjilanskog regiona, namenjenu obezbeđivanju uspešnog sprovođenja vladinih uredbi o povratku raseljenih lica i trajnih rešenja. Pored toga, od 38 kosovskih opština, sada 32 imaju oformljene opštinske komisije za povratak uz podršku OEBS-a.

19. Dana 13. juna, u saradnji sa UNHCR-om, UNMIK je organizovao radionicu na temu izazova i dobrih praksi u omogućavanju povratka raseljenih lica na lokalnom nivou. Radionicom je upravljao moj specijalni predstavnik, a prisustvovali su joj predstavnici 18 opština i međunarodne zajednice. Učesnici su predložili da Ministarstvo za zajednice i povratak razvije i održava bazu podataka i sistem upravljanja predmetima za sva raseljena lica i dobrovoljne povratnike na Kosovu. Dana 26. juna, Koordinator Ujedinjenih nacija za razvoj, UNHCR, Međunarodna organizacija za migracije (IOM) i Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) zajednički su predsedavali diskusijom za okruglim stolom sa Ministrom za zajednice i povratak povodom dvadesetogodišnjice usvajanja Vodećih načela o internom raseljenju, uz učešće raseljenih porodica i predstavnika prihvatnih zajednica, kao i relevantnih međunarodnih aktera. U središtu diskusije bili su načini pospešivanja održivih rešenja za interno raseljena lica i prihvatne zajednice.

20. Tokom ovog izveštajnog perioda, vlada Kosova je proširila ovlašćenja nezavisne komisije za diplome koje izdaje Univerzitet u Mitrovici, koja sada uključuju i akreditaciju svih ustanova drugostepenog obrazovanja u kojima se rad odvija na srpskom jeziku. Ove potvrde diplomci mogu da koriste za prijavljivanje za radna mesta u javnim institucijama na Kosovu. Nezavisna komisija će u sprovođenju svog proširenog mandata i dalje dobijati podršku od Evropskog centra za pitanja manjina, međunarodne nevladine organizacije.

21. Savet za sprovođenje i nadgledanje, koji nadzire specijalne zaštićene zone oko verskih objekata, sastao se 3. jula. U nastavku prethodnih diskusija, Savet je

konstatovao da nema daljih primedbi na izdavanje dozvole za izgradnju stambene zgrade unutar specijalne zaštićene zone srpske pravoslavne crkve Vavedenje Presvete Bogorodice u opštini Lipljan. Savet je raspravljao i o predloženoj izgradnji administrativnog centra za islamsku zajednicu u istoj specijalnoj zaštićenoj zoni i ponovo naglasio potrebu nalaženja miroljubivog rešenja između dve verske zajednice. Tokom narednih sastanaka, predstavnici ove dve verske zajednice postigli su dogovor o ovom pitanju. Na istom sastanku, predstavnici Srpske Pravoslavne Crkve ponovo su izneli svoju zabrinutost zbog planova opštine Dečani da izgradi tranzitni put do Crne Gore kroz specijalnu zaštićenu zonu manastira Visoki Dečani. Savet je u odgovoru na to ponovio da je potrebno poštovati Zakon o specijalnim zaštićenim zonama i dobiti saglasnost Srpske Pravoslavne Crkve pre započinjanja svake izgradnje. Savet je raspravljao i o nesprovođenju odluke Ustavnog suda od 19. maja 2016. u korist vlasničkih prava Crkve na 24 ha zemljišta, uz zaključak da su odluke Suda konačne i obavezujuće i da, prema tome, moraju da budu sprovedene.

22. Tokom ovog izveštajnog perioda, Eparhija raško-prizrenska je izrazila zabrinutost zbog radova Arheološkog instituta Kosova ne restauraciji ostataka crkve Svetog Nikole u opštini Novo Brdo. Eparhija tvrdi da restauracija nije u skladu sa Zakonom o specijalnim zaštićenim zonama. Pored toga, 2. avgusta, Eparhija je izdala saopštenje u kojem izražava razočaranje zbog održavanja katoličke liturgije u toj crkvi, 1. avgusta, što je po njihovom mišljenju narušilo međuverške odnose na Kosovu.

23. Od 15. juna do 15. jula, opština Priština je ponudila besplatan upis u matičnu evidenciju za pripadnike zajednica Aškalija, Egipćana i Roma. UNHCR je takođe nastavio da pruža pomoć pripadnicima ovih zajednica u dobijanju isprava o građanskom statusu i rešavanju pitanja civilnog statusa kako bi im se omogućio pristup javnim uslugama. UNHCR je pomogao da 111 osoba (42 žene i 69 muškaraca) dobije lične isprave. Osim toga, UNHCR je pružio pravnu pomoć i savete za 30 osoba iz ovih zajednica (14 žena, 16 muškaraca), uključujući pomoć za 9 povratnika u rešavanju pitanja njihovih imovinskih prava. UNHCR je pružio i psihosocijalnu podršku za 35 pripadnika zajednica Aškalija, Egipćana i Roma, sa posebnim osvrtom na bolji pristup obrazovanju.

24. UNHCR je organizovao 15 tematskih grupnih diskusija širom Kosova, uz učešće 352 pripadnika zajednica Aškalija, Egipćana i Roma (108 žena, 244 muškarca) u cilju podizanja svesti o važnosti usluga upisa u matične knjige rođenih i dečije zaštite, kao i pristupa tim uslugama. Dana 2. jula, UNHCR je omogućio panel diskusiju sa bivšom predsednicom Kosova, Atifete Jahjagom, Koordinatorom Ujedinjenih nacija za razvoj, organizacijama civilnog društva i 10 žena koje su predstavljale zajednice Aškalija, Egipćana i Roma, u cilju osnaživanja žena za nalaženje i sprovođenje rešenja za probleme s kojima se suočavaju njihove zajednice.

25. Misija je pojačala svoju angažovanost sa zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma, između ostalih i sa članovima organizacija na lokalnom nivou, obrazovnim radnicima i pružaocima zdravstvenih usluga, kao i sa međunarodnim partnerima koji rade sa ovim zajednicama u regionu Mitrovice, gde su zdravstveni i obrazovni indikatori i dalje na riskantno niskom nivou, posebno među ženama i decom. UNMIK je nastavio da se zalaže da zajednice Aškalija, Egipćana i Roma u potpunosti ostvaruju svoja socijalna, ekonomska i kulturna prava.

26. Nastavljeni su naponi da se privuku dobrovoljni doprinosi za namenski fond za pomoć zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma koje su pogođene trovanjem olovom na Kosovu, koji je ustanovljen 2017. godine u skladu sa preporukama Savetodavne komisije UNMIK-a za ljudska prava. Nakon početnog doprinosa primljenog u maju 2019, nije bilo daljih doprinosa tokom perioda razmotrenog u ovom izveštaju.

VI. Vladavina prava i ljudska prava

27. Kosovske institucije su nastavile da ulažu napore na jačanju pravosuđa. Posebna odeljenja Osnovnog suda u Prištini i Apelacioni sud, koji su ustanovljeni na osnovu Zakona o sudovima 18. decembra 2018, kako bi se obezbedila standardizacija u radu sudova, počeli su sa radom u julu. Ova odeljenja imaju jurisdikciju nad svim predmetima koji su u nadležnosti Specijalnog tužilaštva Kosova, uključujući predmete ratnih zločina, organizovanog kriminala i korupcije. Dana 30. maja, Skupština Kosova je usvojila Zakon o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Agenciju za privatizaciju. Ovaj zakon omogućuje da veća sudija u potpunosti čine lokalne sudije, čime je odblokiran rad Komore koja nije funkcionisala od odlaska međunarodnih sudija u junu 2018.

28. Dana 3. jula, Osnovni sud u Prizrenu, sastavljen od lokalnih sudija, doneo je presudu u predmetu ratnog zločina u vezi sa otmicom i ubistvom kosovskog Albanca 1998, za kojeg se sumnjalo da je sarađivao sa srpskim snagama. Sud je osudio bivšeg komandanta Oslobođilačke vojske Kosova za ratne zločine nad civilnim stanovništvom i izrekao mu kaznu od 14 godina zatvora.

29. Dana 24. juna, Skupština Kosova je usvojila izveštaj kojeg je skupštinski istražni odbor prethodno podneo o proterivanju šestoro turskih državljana u martu 2018. U izveštaju je navedena 31 povreda zakona i procedura od strane kosovskih organa, uključujući povrede Međunarodnog sporazuma o građanskim i političkim pravima, Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Evropske konvencije o ljudskim pravima) i Ustava Kosova. U avgustu je Policijski inspektorat Kosova podneo Specijalnom tužilaštvu Kosova krivične prijave protiv 22 pripadnika Kosovske policijske službe u vezi sa proterivanjem turskih državljana.

30. Dana 27. juna, uz podršku Dečijeg fonda Ujedinjenih nacija (UNICEF), Skupština Kosova je usvojila Zakon o zaštiti dece, čiji je cilj da se obezbedi dobro usklađen sistem za zaštitu dece kako bi se poboljšali prevencija i odgovori za sve vidove nasilja nad dečacima i devojkama.

31. Tokom ovog izveštajnog perioda, UNMIK je nastavio da pruža podršku naporima na utvrđivanju sudbine nestalih lica na Kosovu. UNMIK je 24. maja učestvovao na četrdeset devetom sastanku Radne grupe za lica koja se vode kao nestala u događajima na Kosovu, na kom su delegacije Beograda i Prištine pozvale mog specijalnog predstavnika da i nadalje omogućava vršenje procena potencijalnih grobnih mesta korišćenjem georadarske metode dubinskog ispitivanja tla. Na sastanku Međunarodnog komiteta Crvenog krsta saopšteno je da se zaključno sa majom mesecom 2019. godine 1.653 osobe i dalje vode kao nestale. Tokom ovog izveštajnog perioda, Kosovski institut za sudsku medicinu, uz podršku EULEKS-a, izvršio je procenu mogućih masovnih grobnica u opštinama Dečane, Uroševac, Mitrovica, Podujevo, Prizren, Suva Reka, Vučitrn i Vitina. Procenjivanjem su otkriveni posmrtni ostaci na četiri od ovih lokacija, i očekuje se analiza DNK. Procenjivanje je urađeno i od strane srpskih organa u mestu Kiževak, u Srbiji.

32. Dana 18. juna, vlada Kosova je usvojila pripremni dokument o pitanju nestalih lica, kojim se predviđa amandman na Zakon o nestalim licima, za koji se zalažu porodice nestalih i međunarodni akteri, a čiji je cilj da se izjednače status i prava porodica nestalih sa drugim grupacijama stanovništva koje su pretrpele posledice sukoba.

33. U avgustu, Kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i nediskriminaciju u Kabinetu Premijera objavila je svoj prvi izveštaj o ljudskim pravima na Kosovu. Ovaj izveštaj iniciran je javnim apelom Institucije ombudsmana Kosova upućenom Premijeru. Iako izveštaj pokazuje potrebu za redovnijim i

opsežnijim praćenjem i izveštavanjem od strane vlade uz korišćenje dosledne metodologije, ipak predstavlja pozitivan korak kosovskih organa u pravcu veće odgovornosti u primenjivanju međunarodnih standarda ljudskih prava. Tokom ovog izveštajnog perioda, Institucija ombudsmana Kosova, Komitet za ljudska prava, rodnu ravnopravnost, nestala lica i peticije, i UNDP nastavili su da se obraćaju institucijama na centralnom i lokalnom nivou u cilju jačanja svesti o važnosti sprovođenja preporuka Ombudsmana koje se odnose na unapređenje, zaštitu i poštovanje osnovnih prava i sloboda.

VII. Žene, mir i bezbednost

34. Tokom ovog izveštajnog perioda, komisija kosovske vlade zadužena za verifikaciju i priznavanje statusa preživelih žrtava seksualnog nasilja iz ratnih sukoba primila je 75 zahteva, čime je ukupan broj zahteva primljen od njenog osnivanja povećan na 1.057. Od ovog broja, u 406 slučajeva (394 žena i 12 muškaraca), podnosiocima zahteva dodeljen je status preživelih žrtava. Izazovi u smislu procene i ocenjivanja zahteva i dalje postoje zbog same osetljivosti i složenosti predmeta.

35. Dana 1. jula, Islamska zajednica Kosova organizovala je međuverski skup pod nazivom "Svi zajedno, jednoglasno" posvećen preživelim žrtvama seksualnog nasilja iz ratnih sukoba. Događaj je doveo do donošenja zajedničke deklaracije od strane predstavnika različitih verskih grupa na Kosovu u znak podrške preživelim žrtvama i njihovoj daljoj integraciji u porodice i društvo. Tokom konferencije, UNMIK je ponovo istakao svoju posvećenost pružanju podrške preživelim žrtvama i naglasio da je borba protiv seksualnog nasilja pitanje ljudskih prava i dostojanstva.

36. Misija je takođe podržala projekat, sproveden od strane Fondacije Jahjaga, u saradnji sa partnerima iz civilnog društva, koji je pomogao ekonomsko osnaživanje više od 50 žena - preživelih žrtava seksualnog nasilja povezanog sa sukobom iz većinske i nevećinskih zajednica, uključujući kroz njihovo učešće na sesijama stručnog osposobljavanja i kroz obezbeđivanje podrške za pet malih biznisa kojim upravljaju preživeli žrtve. Podrška je korisnicima omogućila da prevaziđu izolaciju, doprinela je blagostanju njihovih porodica i unapredila njihov status i ulogu u njihovim zajednicama.

37. Tokom ovog izveštajnog perioda, Ujedinjene nacije nastavile su da pomažu osnaživanje poslovnih žena na Kosovu. Dana 5. jula, uz podršku UNMIK-a i Entiteta Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN-Women), kosovske poslanice obeležile su četrnaestu godišnjicu poslaničke grupe žena simboličnom izložbom ispred Skupštine Kosova, nakon čega je usledila svečana sednica u plenarnoj sali skupštine. Od 10. do 17. jula, međunarodni eksperti angažovani od strane UN-Women obezbedili su obuku za tužioce Specijalnog tužilaštva Kosova odgovorne za procesuiranje ratnih zločina, kao i istražitelje jedinice Kosovske policije za ratne zločine, na temu ispitivanja svedoka i postupanja sa poverljivim informacijama.

38. Dana 5. jula, u okviru projekta podržanog od strane Fonda za izgradnju mira "Osnaživanje mladih za mirnu, prosperitetnu i održivu budućnost na Kosovu", UN-Women, UNDP, UNICEF i program Volontera Ujedinjenih nacija organizovali su vanrednu sednicu Skupštine, uz prisustvo 70 mladih žena. Na sednici, koja je omogućila međugeneracijski dijalog između donosioca odluka i mladih žena koje teže da postanu liderke, ukazano je na potrebu za povećanim uključenjem mladih žena u procese donošenja odluka. Slično tome, u avgustu, u sklopu istog projekta, UN-Women su organizovale dve odvojene sesije obuke iz javnog zagovaranja u Prizrenu za 30 mladih žena iz različitih zajednica i opština. Pored opremanja mladih žena

sredstvima i strategijama za javno zagovaranje kako bi se povećao njihov uticaj u donošenju odluka, obuka je potpomogla dijalog i saradnju između zajednica.

VIII. Izgradnja poverenja, partnerstvo i saradnja

39. Tokom ovog izveštajnog perioda, u bliskoj saradnji s Timom Ujedinjenih nacija na Kosovu, UNMIK je nastavio sa sprovođenjem preporuka proisteklih sa Foruma Ujedinjenih nacija za izgradnju poverenja, održanog u Ljubljani maja 2018. Napori su obuhvatili sprovođenje programskih aktivnosti povevanih sa izgradnjom poverenja, naročito u oblastima jezičkih prava, osnaživanja mladih i dijaloga među zajednicama, rodne ravnopravnosti, pristupa pravosuđu i ljudskih prava.

40. U junu, u saradnji sa IOM-om i Kancelarijom poverenika za jezike, UNMIK je zaključio prvu fazu inicijative za izgradnju poverenja koja ima za cilj promovisanje učenja oba zvanična jezika na Kosovu. Kao rezultat, izrađeni su prvi elektronski albansko-srpski i srpsko-albanski rečnik, koji sadrži 20.000 reči, kao i onlajn jezički kurs. Dana 5. avgusta, na međunarodnom filmskom festivalu DokuFest u Prizrenu, prikazan je dokumentarni film koji je proizveo UNMIK, pod nazivom "Grlom u jagode: Ukus višejezičnosti na Kosovu", koji naglašava značaj višejezičnosti među zajednicama i pojedincima. Nakon prikazivanja dokumentarnog filma usledila je panel diskusija na visokom nivou, zajednički organizovana od strane UNMIK-a, IOM-a i Britanske ambasade u Prištini, o značaju višejezičnosti na Kosovu.

41. Tokom ovog izveštajnog perioda, u saradnji sa UNICEF-om, UNMIK je unapredio sprovođenje svoje strategije za podršku agendi – mladi, mir i bezbednost na Kosovu. Podržao je sprovođenje šest inovativnih projekata koje vode mladi, proisteklih sa treće Skupštine mladih Ujedinjenih nacija na Kosovu, koja je održana 24. aprila. Pomenuti projekti, koji su okupili više od 300 mladih ljudi iz različitih zajednica (195 žena i 105 muškaraca), imali su za cilj da podstaknu pomirenje kroz kreativne aktivnosti, uključujući osnivanjem prvog multietničkog astronomskog kluba na Kosovu i niza stručnih predavanja iz oblasti poslovanja, umetnosti i kulture. Osim toga, kako bi podstakao učešće mladih u lokalnim procesima donošenja odluka, UNMIK je finansijski podržao projekat izgradnje kapaciteta koji je bio usmeren na pružanje podrške za 30 članova opštinskih omladinskih saveta (17 žena i 13 muškaraca) iz pet etnički mešovitih opština, putem sredstava i strategija za javno zagovaranje i angažovanje u zajednici.

42. Tokom ovog izveštajnog perioda, u sklopu projekta koji je podržao UNMIK, a koji sprovodi lokalna nevladina organizacija - Žensko pravo, multietnička ženska grupa za javno zagovaranje, izrađeni su akcioni planovi za rodnu ravnopravnost za svaku od četiri opštine na severu Kosova. Planovi koji su zasnovani na zajedničkim prioritetima više od 200 žena i muškaraca iz ruralnih oblasti i sela u albanskoj, srpskoj, bošnjačkoj, goranskoj, romskoj, aškalijskoj i egipćanskoj zajednici, predstavljeni su na konferenciji koja je održana u Gračanici 14. juna.

43. Tokom ovog izveštajnog perioda, UNMIK je podržao saradnju između predstavnika medija i ambicioznih preduzetnika iz različitih zajednica kroz projekte izgradnje poverenja koje je finansijski podržala Misija. Lokalna nevladina organizacija, Centar za razvoj zajednica, okupila je više od 20 žena medijskih profesionalaca iz različitih zajednica na Kosovu, koje su potpisale zajedničku zakletvu da će obavezati institucije i novinare pojedinačno da poboljšaju pristup informacijama, kao i rodno osetljivo i etičko izveštavanje o zločinima i bezbednosnim incidentima. Pored toga, lokalna nevladina organizacija, LINK, osnovala je Mitrovački centar za inovacije i obezbedila obuku za više od 50 mladih iz svih zajednica u regionu iz oblasti informacionih tehnologija, s naglaskom na poboljšanje pristupa mogućnostima za razvoj preduzetništva za mlade ljude. Još jedna lokalna

nevladina organizacija, udruženje poslovnih žena poznatije kao "Sabor", omogućila je sklapanje poslovnih partnerstava između albanskih i srpskih proizvođača na Kosovu, povezujući mala i srednja preduzeća u veće proizvodne lance i nova tržišta.

44. U oblasti pravosuđa, od 17. do 19. juna, UNMIK je podržao održavanje godišnjeg seminara sudija Apelacionog suda, koji je omogućila Akademija pravde Kosova. Seminar, koji je okupio sudije iz različitih zajednica, predstavlja pozitivan korak ka standardizaciji sudske prakse širom Kosova. U partnerstvu s UNICEF-om, UNMIK je takođe finansijski podržao radionicu koja je imala za cilj da obezbedi pomoć u izradi sekundarnog zakonodavstva kako bi se omogućila primena Zakonika pravde o maloletnicima.

45. Što se tiče preporuka sa Foruma za izgradnju poverenja u Ljubljani koje se odnose na životnu sredinu, 27. juna, uz podršku UNMIK-a i Tima Ujedinjenih nacija na Kosovu, lokalna nevladina organizacija, Let's Do It, organizovala je forum pod nazivom "EverGreen Kosovo", koji je povezao aktiviste iz oblasti zaštite životne sredine različitog etničkog porekla sa donosiocima odluka i donatorima. Na forumu su razmatrani ekološki izazovi na Kosovu što je rezultiralo pozivom na delovanje u pogledu prioriteta za zaštitu životne sredine i obaveza dogovorenih od strane učesnika. U septembru, kao nastavak mera povezanih sa forumom, UNMIK je podržao još jednu lokalnu nevladinu organizaciju, GAIA, u organizovanju multietničke omladinske inicijative, uz učešće oko 30 mladih osoba iz različitih opština na Kosovu koji su razgovarali o kreativnim rešenjima za ekološke izazove.

46. Misija je nastavila da pruža usluge overe dokumenata. Tokom ovog izveštajnog perioda, obrađeno je ukupno 845 dokumenata, od kojih se 484 odnosi na penzije, a 361 na građanski status, među kojima su srednjoškolske i univerzitetske diplome i izvodi iz matičnih knjiga rođenih, venčanih i umrlih. UNMIK je takođe nastavio da omogućava bilateralnu policijsku saradnju između kosovskih organa i srpskog Ministarstva unutrašnjih poslova, sa ukupno 61 primljenim i obrađenim zahtevom. UNMIK je pomogao izdavanje 31 crvene poternice i 19 zahteva za izručenje iz država članica Međunarodne organizacije kriminalističke policije (INTERPOL) na Kosovo. Takođe je otvorio 559 predmeta za istragu u okviru INTERPOL-ove baze podataka, čime je ukupan broj otvorenih predmeta koji se odnose na teritoriju ili stanovništvo Kosova porastao na 1.432. UNMIK je ukupno obradio 4.434 podnesaka zvanične korespondencije koja se odnosi na održavanje veze sa INTERPOL-om tokom ovog izveštajnog perioda.

IX. Zapažanja

47. Izbori, kada su slobodni i pravedni, omogućuju priliku za unapređenje demokratije i podstiču na raspravu o politikama i programima, kao i na javni dijalog. Pozivam sve strane na Kosovu da iskoriste priliku koja im je pružena vanrednim parlamentarnim izborima zakazanim za 6. oktobar kako bi se usredsredili na socijalne i ekonomske prioritete i omogućili jačanje dobrog upravljanja, vladavine prava i efikasnih i odgovornih javnih institucija. Ohrabrujem pravovremeno uspostavljanje nove vlade na Kosovu nakon izbora, kako bi se bez odlaganja omogućio nastavak dijaloga sa Beogradom.

48. Dug prekid u formalnim razgovorima pod okriljem Evropske unije između Beograda i Prištine zaustavio je napredak ka normalizaciji odnosa, čime se može ugroziti stabilnost na terenu. Izuzetno cenim posvećenost Evropske unije na daljem angažovanju sa stranama i njenu pomoć na smirivanju neprijateljske retorike i akcija na obe strane. Sve prepeke dijalogu se moraju ukloniti. Pozdravljam nastojanja usmerena na obezbeđivanje veće uključenosti u političke procese širih segmenata

društva. Posebno ohrabrujem žene da se uključe i da predvode demokratsko upravljanje Kosovom.

49. Mnoge mlade žene i muškarci na Kosovu imaju viziju bolje budućnosti, što je podstaklo UNMIK da uloži napore, pod vođstvom mog Specijalnog predstavnika, kako bi pomogao osnaživanje mladih donosioca promena. Pozdravljam doprinos UNMIK-a i Tima Ujedinjenih nacija na Kosovu na daljem sprovođenju višedimenzionalnih preporuka sa Foruma Ujedinjenih nacija za izgradnju poverenja iz 2018. godine u cilju osnaživanja mladih, promovisanja višejezičnosti, dijaloga među zajednicama i poštovanja ljudskih prava. Kreativne inicijative su već pokazale rezultate u smislu osnaživanja svih onih koji su odlučni da rade zajedno na ostvarenju mirnijeg, prosperitetnijeg i inkluzivnijeg društva.

50. Izgradnja poverenja ne može da bude uspešna ukoliko vladavina prava nije osnažena i ukoliko se pravosuđe ne doživljava kao kredibilno, nezavisno i nepristrasno. Napori koje preduzima nekoliko aktera na Kosovu kako bi se poštovalo pravo na reparaciju i pomoglo rešavanje potreba preživelih žrtava seksualnog nasilja povezanog sa ratnim sukobom su ohrabrujući i trebalo bi ih i dalje podržavati. Međutim, proces reparacije na Kosovu nije u potpunosti inkluzivan i iziskuje osnažen pristup utemeljen na ljudskim pravima. Trenutno ne obuhvata slučajeve seksualnog nasilja koji su se dogodili nakon sukoba. Razlog za brigu predstavlja i odsustvo nevećinskih zajednica iz procesa verifikacije i obeštećenja. Pozivam sve aktere da omoguće inkluzivan pristup podrške preživelim žrtvama seksualnog nasilja povezanog sa ratnim sukobom, počev od izmene važećeg zakona kako bi svim preživelim žrtvama bila omogućena jednaka pomoć iz programa vlade koji se odnosi ne reparacije.

51. Ujedinjene nacije ostaju posvećene zaštiti verskih lokaliteta, što je takođe u skladu s mojom globalnom inicijativom, Planom delovanja Ujedinjenih nacija za zaštitu verskih lokaliteta, "U jedinstvu i solidarnosti za bezbedno i mirno ispovedanje vere", pokrenutim u septembru 2019. Pozivam sve relevantne aktere na Kosovu da zaštite versko nasleđe i omoguće da verski lokaliteti budu bezbedni, kako bi sve zajednice mogle da upražnjavaju i ispovedaju svoju veru u miru.

52. Primećujem napredak koji je ostvarilo Specijalizovano tužilaštvo na daljem sprovođenju svojih značajnih istraga o zločinima počinjenim tokom sukoba na Kosovu. Pozivam sve relevantne strane, kosovske institucije i međunarodne aktere da pruže punu podršku i saradnju pomenutim nastojanjima, koji su od suštinskog značaja za mirnu budućnost Kosova.

53. Pozdravljam tekuće napore Radne grupe za lica koja se vode kao nestala u vezi sa događajima na Kosovu i podstičem na neprekidnu i trajnu posvećenost pitanju rešavanja sudbine nestalih lica. To je neophodno za postizanje dugoročnog pomirenja. Takođe pozdravljam planiranu izmenu i dopunu Zakona o nestalim licima od strane vlade Kosova, koja ima za cilj bolju zaštitu svih prava pogođenih porodica.

54. Razočaran sam zbog manjka doprinosa namenskom fondu za podršku zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma koje su pogođene trovanjem olovom na Kosovu. Naša je zajednička odgovornost da podržimo zajednice Roma, Aškalija i Egipćana na Kosovu i obezbedimo da dobiju pomoć koja im je potrebna. Još jednom pozivam države članice, ostale aktere i organizacije da daju svoj doprinos ovom namenskom fondu.

55. Hapšenje i pritvaranje članova osoblja UNMIK-a od 28. maja, povrede koje su pretrpeli, kao i dalje vođenje zakonskih postupaka protiv njih od strane kosovskih organa predstavlja pitanje koje izaziva ozbiljnu zabrinutost. Primio sam k znanju saradnju kosovskih vlasti i drugih aktera s ad hok istražnim timom koji je oformljen

kako bi se ustanovile okolnosti u vezi sa pritvaranjem članova osoblja UNMIK-a. Pozivam kosovske vlasti da omoguće poštovanje imuniteta i privilegija osoblja Ujedinjenih nacija. Razmotriću dalji tok delovanja nakon što moj Specijalni predstavnik dobije izveštaj pomenutog tima.

56. Zahvaljujem svom Specijalnom predstavniku i osoblju UNMIK-a na energiji, kreativnosti i privrženosti koju su uložili u rad Misije. Takođe izražavam svoju zahvalnost dugogodišnjim partnerima Ujedinjenih nacija na Kosovu, KFOR-u, OEBS-u, Specijalnom predstavniku Evropske unije i službama na terenu, kao i Koordinatoru Ujedinjenih nacija za razvoj, i agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih nacija na njihovom neprestanom timskom radu i saradnji sa UNMIK-om.

Aneks I

Izveštaj Visoke predstavnice Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Generalnom sekretaru o aktivnostima Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu od 16. maja do 15. septembra 2019.

1. Sažetak

Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (Euleks) nastavila je sa nadgledanjem izabranih predmeta i suđenja u pravosudnom sistemu i ustanovila da je ostvaren napredak u pojedinim predmetima visokog profila, imajući u vidu da su suđenja zakazana i sprovedena nakon dužih perioda neaktivnosti. Dana 12. jula, nakon jednogodišnjeg prekida, Posebna komora Vrhovnog suda ponovo je počela sa radom, u sastavu u kojem se nalaze isključivo lokalne sudije, nakon što su izmenom i dopunom zakona kojim se reguliše njen rad uklonjene stavke koje se odnose na međunarodne (Euleks) sudije. U julu, nakon osnivanja Posebnog odeljenja Osnovnog suda u Prištini, Misija je ustanovila više problema koji iziskuju dodatnu pažnju sudskih vlasti.

U toku svog rada koji se odnosi na nadgledanje, podučavanje i savetovanje Kazneno-popravne službe Kosova Misija je ustanovila da povlašćeno postupanje sa zatvorenima visokog profila i dalje predstavlja problem, naročito tokom hospitalizacije zatvorenika. Osim toga, i pored saveta Euleksa da se zatvore stari kazneno-popravni objekti, jer su novi već otvoreni, Kazneno-popravna služba Kosova nastavila je da održava veći broj takvih objekata, čime je opteretila zaposleno osoblje uprkos nedavnom prilivu novih službenika Kazneno-popravne službe.

U prilog dijalogu pod okriljem Evropske unije, ostvaren je napredak u pogledu završetka izgradnje dva od tri zajednička prelaza za koje je kao domaćin predviđena Priština, iako su predstavnici srpskih vlasti, iz političkih razloga, i dalje ostali u svojim privremenim prostorijama. Integracija 36 bivših administrativnih radnika Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije je završena, budući da su zvanično zapošljeni kao javni službenici u opštinama na severu Kosova. U međuvremenu, na savet Euleksa, predsednik Apelacionog suda u Prištini doneo je odluku da uključi i krivične sudije iz srpske zajednice u rasprave o predmetima koji se vode u Prištini, čime je u skladu sa Sporazumom o pravosuđu ispravljena prethodna odluka.

U sklopu aktivnosti Stuba za operativne poslove, Misija je nastavila da olakšava pitanje saradnje međunarodne policije i Kosovske policije. Euleks je doprineo radu Instituta za sudsku medicinu koji se odnosi na identifikaciju nestalih lica, a u toku ovog izveštajnog perioda identifikovana su dva nestala lica. Specijalna jedinica policije Euleksa zadržala je svoju ulogu druge interventne instance za bezbednost na Kosovu. S tim u vezi, odgovorila je na zahtev Kosovske policije da poveća broj svojih patrola na severu Kosova nakon policijske operacije u tom području od 28. maja.

Euleks je takođe nastavio da pruža logističku i operativnu podršku Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu.

2. Aktivnosti Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu

2.1. Nadgledanje

Misija je nastavila sa pomnim praćenjem odabranih predmeta i suđenja u pravosudnom sistemu, bivših predmeta Euleksa i drugih ad hok predmeta.

Zabeležen je napredak nakon što su zakazana i održana saslušanja u određenim, godinama neaktivnim, predmetima visokog profila. Imajući u vidu saslušanja koje je

nadgledala Misija, uočeno je i jasno poboljšanje u pogledu broja produktivnih u odnosu na neproduktivna saslušanja, sa oko 30 procenata neproduktivnih saslušanja tokom 2019, u odnosu na 50 procenata tokom 2018. godine. Brojni nedostaci i dalje predstavljaju problem, međutim, uključujući sveukupan spor napredak u rešavanju predmeta visokog profila, budući da istrage često traju veoma dugo, u nekim slučajevima postoji i sumnja da se istrage ometaju, što je ipak teško dokazati. Osim toga, pojedini tužioci Specijalnog tužilaštva Kosova pokazuju pasivan odnos prema optuženima, saslušanja se često odlažu bez ikakvog pravnog uporišta, a sudovi su skloni izricanju blažih kazni ili oslobađajućih presuda.

Izmenjeni i dopunjeni zakon o Posebnoj komori Vrhovnog suda konačno je usvojen od strane Skupštine u maju i na snazi je od 12. jula, čime je okončana blokada Komore, nastala nakon isteka mandata međunarodnih sudija Euleksa. Ipak, Posebnoj komori Vrhovnog suda i dalje nedostaje 10 ili 11 sudija, koji su uglavnom potrebni kako bi nadomestili međunarodne sudije Euleksa. Misija je u više navrata pozvala vlasti da ubrzaju proces zapošljavanja sudija.

Misija je ponudila nastavak podrške Kosovskoj policiji u smislu bolje kvalifikacije zločina iz mržnje, nakon što je postalo očigledno da su svest i znanje o ovoj oblasti i dalje nedovoljno razvijeni u značajnom delu strukture Kosovske policije. Procena koju je sproveo Euleks pokazuje da je sporazum o međuinstitucionalnoj saradnji, potpisan 2018, u cilju bolje koordinacije rada svih relevantnih organa i aktera civilnog društva u ovoj oblasti, jedva primenjivan, a u nekim slučajevima, službenici nisu ni bili svesni da on postoji. Glavna prepreka je bila prevladavajuće poimanje unutar pravosudnog sistema da se zločini kvalifikuju kao zločini iz mržnje samo kada su motivi u vezi sa etničkom pripadnošću ili religijom. Euleks će nastaviti sa nadgledanjem ovog pitanja, a postignut je i dogovor s Kosovskom policijom da Misija bude obaveštena o svim mogućim zločinima iz mržnje radi savetovanja, prema potrebi.

Misija je pažljivo nadgledala osnivanje Posebnog odeljenja pri Osnovnom sudu u Prištini, za koje se očekuje da će se baviti predmetima Specijalnog tužilaštva Kosova. Iako je Odeljenje proglašeno operativnim od jula, Misija je robusnim nadgledanjem ustanovila neke oblasti koje zabrinjavaju, uključujući, između ostalog, u vezi sa procesom prosleđivanja predmeta sa različitih Osnovnih sudova na Posebno odeljenje, kao i značajan broj zaostalih predmeta Specijalnog tužilaštva Kosova, naročito onih prosleđenih iz Euleksa nakon isteka njegovog izvršnog mandata.

Misija je nastavila da nadgleda, podučava i savetuje više rukovodstvo Kazneno-popravne službe Kosova, u cilju podrške daljem usavršavanju konsolidovanog i profesionalnog tima višeg rukovodstva.

Procesi zapošljavanja unutar Kazneno-popravne službe Kosova blago su poboljšani. Popunjeno je nekoliko ključnih mesta, dok je konkurs za dva ključna mesta zamenika generalnog direktora Kazneno-popravne službe Kosova konačno objavljen u avgustu.

Jedinica za procenu, obaveštajna jedinica i ekonomska jedinica nisu bile zvanično uspostavljene; očekuje se da će se to dogoditi nakon stupanja na snagu novog Zakona o izvršenju krivičnih sankcija.

Pitanje povlašćenog postupanja prema zatvorenicima visokog profila je i dalje bilo prisutno. Misija je ustanovila loše postupke nadzora i nepridržavanje propisa tokom hospitalizacije zatvorenika, kao i, u nekim slučajevima, propusta Kazneno-popravne službe Kosova da obavesti Misiju o prekidu izvršenja kazni, o prevozu zatvorenika u bolnice, ili zatvorenicima koji su na otpustu. S ovim pitanjem je upoznato više rukovodstvo Kazneno-popravne službe Kosova, koje se ponovo obavezalo na punu saradnju u skladu sa mandatom Euleksa. Kazneno-popravna

služba radila je na pronalaženju rešenja s Univerzitetским kliničkim centrom Kosova kako bi bile obezbeđene posebne prostorije na više različitih odeljenja, u kojima bi bili smešteni zatvorenici i gde bi bili čuvani tokom njihove hospitalizacije.

Aktivnosti na rehabilitaciji su nastavljene, međutim, još uvek ih je previše organizovano od strane nevladinih organizacija i malo se pažnje posvećuje prilagođavanju aktivnosti individualnim potrebama. Nedovoljan broj socijalnih radnika u sklopu struktura Kazneno-popravne službe predstavlja dodatnu prepreku.

Objektima i ljudskim resursima Kazneno-popravne službe Kosova i dalje se ne upravlja u potpunosti u skladu s najboljom praksom Evropske unije, i, do današnjeg dana, Kazneno-popravna služba Kosova nije usvojila preporuke Euleksa da preduzme neophodne mere u cilju zatvaranja starih i delimično napuštenih objekata i premeštanja osoblja koje je trenutno tamo zapošljeno u druge postojeće i modernije pritvorne centre i zatvore. Novih 119 službenika Kazneno-popravne službe koji su obuku završili u julu, u avgustu je počelo sa radom u zatvoru visoke bezbednosti i pritvornom centru u Gnjilanu. To je poboljšalo situaciju u novim objektima, ipak, čak i ovaj značajan dodatak neće biti dovoljan da se popune sva mesta u sadašnjim objektima Kazneno-popravne službe Kosova.

Misija je nastavila da podržava sprovođenje tehničkog protokola za integrisano upravljanje granicom proisteklog iz Dijaloga između Prištine i Beograda uz posredovanje Evropske unije. S tim u vezi, Euleks je nastavio da olakšava komunikaciju između nadležnih organa prisutnih na svih šest zajedničkih prelaza između Kosova i Srbije.

Imajući u vidu da nije bilo zajedničkih sastanaka nakon aprila 2018, dalje angažovanje Euleksa postalo je neophodno kako bi se obezbedio redovan kontakt sa obe strane u skladu sa tehničkim protokolom za integrisano upravljanje granicom, kao i zbog obezbeđivanja neophodne minimalne razmene informacija između dve strane, kako bi se njihovim nadležnim organima omogućilo da efikasnije obavljaju svoj redovni posao na šest zajedničkih prelaza.

Građevinski radovi na dve od tri stalnih zajedničkih tačaka prelaza na kojima je domaćin Priština konačno su okončani u julu. I dok su službenici Granične policije Kosova i Carine Kosova prešli u svoje nove prostorije na zajedničkim tačkama prelaza Merdare i Mutivode, srpski organi dobili su nalog da ostanu u svojim privremenim prostorijama i da ne prelaze u novoizgrađene objekte na zajedničkim tačkama prelaza. Zbog svega toga, na zajedničkim tačkama prelaza Merdare i Mutivode, kao i zbog nedostatka komunikacije između dve strane, tokom cele letnje sezone bilo je dugih kolona putničkih vozila i dugih perioda čekanja.

Misija nastavlja da podržava tehničko sprovođenje Dijaloga uz posredovanje Evropske unije koji se odnosi na slobodu kretanja. Euleks je nastavio da savetuje Ministarstvo unutrašnjih poslova u pogledu obnavljanja različitih odluka koje su pred istekom, koje omogućuju srpskoj populaciji, naročito na severu Kosova, da dobiju pristup kosovskim ličnim dokumentima neophodnim za njihovo slobodno kretanje na i van Kosova. Dugo očekivana integracija (36) bivših administrativnih radnika Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije zaključena je sredinom maja. Pomenutih 36 članova osoblja zvanično je zapošljeno na položajima javnih službenika u četiri opštine na severu u kojima kosovski Srbi čine većinu. Nakon okončanja ovog procesa, Euleks svim uključenim stranama je ponovo naglasio značaj uspostavljanja opštinskih matičnih službi koje su u potpunosti popunjene osobljem u odgovarajućim centrima tih opština. Trenutno je to slučaj samo u Severnoj Mitrovici, dok službe u preostale tri opštine i dalje nisu popunjene i nalaze se u izolovanim selima u kojima većinu čine kosovski Albanci.

Misija je nastavila da podržava predsednika Osnovnog suda u Mitrovici i rukovodioca Odeljenja Apelacionog suda u Mitrovici u sprovođenju Sporazuma o pravosuđu pod okriljem Evropske unije. Sredinom maja, kako je i predviđeno Sporazumom o pravosuđu i u skladu s preporukama Euleksa, ispravljanjem prethodne odluke, predsednik Apelacionog suda u Prištini omogućio je uključivanje krivičnih sudija iz srpske zajednice, pri Odeljenju Apelacionog suda u Mitrovici, u rasprave o predmetima koji se vode pred redovnim većima za razmatranje odluka u Prištini, pored njihovih redovnih dužnosti koje obavljaju u Mitrovici. Poslednja odluka je, shodno tome, bila korak napred u obezbeđivanju pune primene Sporazuma o pravosuđu, nakon što je predsednik Apelacionog suda u Prištini doneo odluku kojom je takva mogućnost ranije ove godine bila u potpunosti isključena.

2.2. Operacije

Misija je nastavila da podržava Kosovsku policiju u oblasti međunarodne policijske saradnje. Misija je takođe održavala kanal razmene informacija između Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije i Kosovske policije u skladu sa Protokolom o policijskoj saradnji između Kosovske policije i Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije. S tim u vezi, Euleks je ustanovio određen napredak u pogledu primene protokola o policijskoj saradnji između dve strane. Euleks je takođe omogućio razmenu informacija između Nacionalnih centralnih biroa međunarodne organizacije kriminalističke policije (INTERPOL) i Jedinice Kosovske policije za međunarodnu saradnju u oblasti sprovođenja zakona, pod okriljem Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) - Kancelarije za vezu sa Interpolom.

Institut za sudsku medicinu je pojačao rad na lociranju i identifikovanju nestalih lica. Eksperti Euleksa su podržali rad lokalnih saradnika na pet procena lokaliteta i doprineli pronalaženju dvoje nestalih lica, što je bio rezultat tri obavljene ekshumacije. Pored toga, obezbeđena je forenzička podrška u Uroševcu, gde su ekshumirana četiri tela.

I dalje se čeka na potpisivanje Nacrta uredbe o internoj organizaciji Instituta za sudsku medicinu, kao dopune Zakona o sudskoj medicini usvojenog u aprilu 2016. godine od strane Ureda premijera. U više navrata, rukovodstvo Euleksa radilo je na rešavanju otvorenih pitanja podzakonskih akata neposredno sa premijerom.

Specijalna jedinica policije Euleksa nastavila je da održava svoje kapacitete za brzu intervenciju. Jedinica je nastavila da sprovodi zajedničke vežbe sa Kosovskim snagama Organizacije severnoatlantskog ugovora (NATO) i Kosovskom policijom u cilju obezbeđivanja njihove neophodne udružene spremnosti kao prve, druge i treće interventne instance. Dana 28. maja, na zahtev Kosovske policije, Euleks je delovao kao druga interventna instanca na severu Kosova tako što je povećao učestalost patrola svoje specijalne jedinice tokom perioda dužeg od nedelju dana, nakon operacije Kosovske policije usmerene protiv krijumčarenja, sprovedene istog dana. U okviru podrške koja je obezbeđena Regionalnoj komandi za Severnu Mitrovicu u smislu kapaciteta i sposobnosti za kontrolu mase i nereda, specijalna jedinica je u saradnji s Kosovskom policijom osmislila program vežbe, koja ima za cilj jačanje sposobnosti tima za brzo reagovanje Kosovske policije. S tim u vezi, u periodu između juna i avgusta održano je nekoliko vežbi.

Misija je takođe obezbedila logističku i operativnu podršku Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu u skladu sa relevantnim zakonima i u sklopu svojih mogućnosti i sredstava.

Aneks II

Aktivnosti Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva od 16. maja do 15. septembra 2019. godine

Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo

Glavna prekretnica tokom ovog izveštajnog perioda ostvarena je 11. juna, kada su celokupno osoblje i operacije Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva premešteni iz privremenih prostorija u stalne prostorije u Hagu. Nakon preseljenja, završeni su testiranje bezbednosnog sistema i obuka. Testiranje sudnica sprovedeno je tokom dvonedeljnog perioda, a kulminacija toga je simulacija suđenja održana 3. jula.

Dana 28. juna, predsednik, sekretar i specijalizovani tužilac primili su u posetu predstavnike Odbora Evropske unije za politiku i bezbednost. Ambasadorima Odbora za politiku i bezbednost pokazana je nova sudnica, a izveštani su i o ostvarenom napretku. Tokom posete, predsednik je, između ostalog, istakao da je saradnja država od presudnog značaja za sposobnost institucije da izvršava svoj mandat. Specijalizovani tužilac je pojasnio da je važno da države odgovore na njegove zahteve za međunarodnom pravnom pomoći, kako bi se omogućio napredak u njegovim istragama. S tim u vezi, sekretar je naveo da se sporazumi između država i Specijalizovanih veća u cilju zaštite svedoka moraju zaključiti. Tokom posete, države članice Evropske unije ponovo su istakle svoju čvrstu podršku radu Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva.

Sudije su na različite načine i dalje angažovane u pripremama za vođenje efikasnih i ubrzanih postupaka.

Četvrtog i petog jula 2019, Specijalizovana veća bila su domaćin svoje radionice - Sudska informativna mreža. Ova mreža, osnovana 2018. godine, koju čini 15 predstavnika nevladinih organizacija sa Kosova i Srbije, pomaže Specijalizovanim većima tako što obezbeđuje redovne povratne informacije o njihovom *outreach* programu i aktivnostima, a podnosi i informacije o pogođenim zajednicama i stručnu pomoć u vezi sa najboljim pristupima dopiranja i informisanja. Fokus radionice ove 2019. bio je na oceni *outreach* materijala i aktivnosti u prošloj godini i razmena mišljenja u vezi sa daljim unapređenjem rada.

Tokom čitavog izveštajnog perioda, *Outreach* aktivnosti i dalje su bile visoko zastupljene. Predstavnici Specijalizovanih veća u junu su se sastali sa civilnim društvom, novinarima i studentima na nekoliko lokacija na Kosovu. Tokom jula, Služba Sekretarijata za učešće žrtava organizovala je informativnu sednicu u Peći sa studentima iz romske zajednice, a kasnije tokom izveštajnog perioda i sa manjinskim zajednicama u Prizrenu i Velikoj Hoči.

Dana 2. septembra, pokrenut je elektronski sistem za upravljanje radom sudnice (Legal Workflow) u Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu. Pre njegovog pokretanja, u maju, nakon konsultacija sa predsednikom i sudijama, sekretar je usvojio Uputstvo o spisima i podnescima pred Specijalizovanim većima Kosova. U junu, Sekretarijat je izdao uputstvo u vezi sa pristupom elektronskom sistemu (Legal Workflow). Pregovorima koji se odnose na zaključivanje troškova za usluge pritvora nastavljena je tesna saradnja sa zemljom domaćinom.

Uz povećanu aktivnost Specijalizovanog tužilaštva, tokom ovog izveštajnog perioda, Služba odbrane Specijalizovanih veća primala je zahteve za pružanje pravne pomoći. Nakon detaljne procene imovinskog stanja podnosioca zahteva, odobreno je šest zahteva za pružanje pravne pomoći, dok je jedan zahtev odbijen. Obrada prijava za upis u Imenik branilaca i zastupnika (u Službi odbrane i Službi za učešće žrtava)

je u toku i postupak je i dalje otvoren. U javni Imenik branilaca i zastupnika trenutno je upisano 148 branilaca i zastupnika, od čega je 73 kvalifikovano za zastupanje žrtava. Služba odbrane nastavila je da pomaže radnoj grupi branilaca i zastupnika na izradi ustava nezavisnog predstavničkog tela specijalizovanih branilaca i zastupnika.

Tokom prve polovine jula, spoljna provera izdataka u vezi sa sporazumom Evropske unije o dodeli bespovratnih sredstava CFSP/2018/12 Specijalizovanim većima Kosova (izveštajni period od 15. juna 2018. do 14. juna 2019) sprovedena je od strane spoljnih revizora Specijalizovanih veća. Dana 22. jula, objavljen je izveštaj o proveru izdataka, u kojem nisu ustanovljene bilo kakve nepravilnosti.

Tokom ovog izveštajnog perioda, Specijalizovano tužilaštvo nastavilo je rad na svojoj istrazi o navodima iz izveštaja Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, pod nazivom "Nečovečno postupanje prema ljudima i nezakonita trgovina ljudskim organima na Kosovu", zahtevajući prisustvo i ispitivanje osumnjičenih lica, žrtava i svedoka, kao i prikupljanje i razmatranje dokaza. Specijalizovano tužilaštvo izvršava svoj mandat na nezavisan i nepristrasan način. U skorije vreme, njegove aktivnosti sve više privlače interesovanje medija i javnosti i na Kosovu i u širem regionu. Tadašnji premijer Kosova, Ramuš Haradinaj, objavio je 19. jula da će dati ostavku kako bi odgovorio na poziv Specijalizovanog tužilaštva u Hagu, čime je najavljeno održavanje prevremenih izbora na Kosovu.

Kako bi ispunilo svoj mandat i na adekvatan način ubrzalo svoju istragu, Specijalizovano tužilaštvo zahteva povećano angažovanje i podršku međunarodne zajednice, međunarodnih organizacija i država pojedinačno u svim svojim aktivnostima, naročito u pogledu bržeg odobravanja dokumenata koje potražuje Specijalizovano tužilaštvo, a koji će se koristiti pred sudom, i u pogledu omogućavanja bivšem osoblju diplomatskih misija ili međunarodnih organizacija koje je tokom trajanja mandata bilo uključeno u dešavanja na Kosovu da daju sveobuhvatne izjave u svojstvu svedoka, kao i da svedoče na budućim suđenjima. Odlaganje davanja saglasnosti u vezi sa pomenutim značajno će omesti mogućnosti Specijalizovanog tužilaštva da završi svoju istragu i donese blagovremenu i dobro utemeljenu odluku o podizanju optužnica.

Aneks III

**Sastav i brojčano stanje policijske komponente Misije privremene uprave
Ujedinjenih nacija na Kosovu**

(na dan 15. septembra 2019)

<i>Država</i>	<i>žene</i>	<i>muškarci</i>	<i>ukupno</i>
Austrija	1	–	1
Finska	–	1	1
Nemačka	2	–	2
Mađarska	–	1	1
Ruska Federacija	1	1	2
Ukrajina	–	1	1
Ukupno	4	4	8

**Sastav i brojčano stanje vojne komponente za vezu Misije privremene
uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu**

(na dan 15. septembra 2019)

<i>Država</i>	<i>žene</i>	<i>muškarci</i>	<i>ukupno</i>
Češka	1	1	2
Poljska	–	1	1
Republika Moldavija	–	1	1
Rumunija	–	1	1
Turska	–	1	1
Ukrajina	–	2	2
Ukupno	1	7	8

Map No. 4133 Rev. 81 UNITED NATIONS
September 2019 (Colour)

Office of Information and Communications Technology
Geospatial Information Section